

شناسایی و تبیین مولفه‌های راهبردی مکتب شهید سلیمانی بر اساس تئوری داده بنیاد

اصغر رشنودی^۱

چکیده

در سال‌های اخیر، ایران قدرت خود را در سراسر خاورمیانه گسترش داده است، معمار اصلی تصدیق این سیاست، ژنرال قاسم سلیمانی است. بدون تردید، سلیمانی پیشگام یک استراتژی بی‌نظیر و قدرتمندترین ژنرال در خاورمیانه و همچنین یکی از محبوب‌ترین شخصیت‌های ایران است. با وجود مشکلات اقتصادی مداوم، ایران امروز خود را به یکی از قدرت‌های برتر نظامی و دیپلماتیک در خاورمیانه تبدیل کرده است. هدف اصلی این پژوهش شناسایی و تبیین مولفه‌های راهبردی مکتب سلیمانی با استفاده از نظریه‌ی داده‌بنیاد است از جمله نوآوری‌های پژوهش حاضر شناسایی و تبیین عوامل کلیدی مکتب سلیمانی با بهره‌گیری از روش پژوهش کیفی و نرم‌افزار MAX-QDA است. در این پژوهش از روش تحقیق نظریه برخاسته از داده استفاده گردید و برای جمع‌آوری داده‌ها با ۲۰ نفر از صاحب‌نظران مصاحبه‌های عمیقی انجام گرفت. معیار اصلی برای تعیین حجم نمونه، نبل به نقطه اشباع نظری بود. تمامی افراد حجم نمونه مورد مطالعه با رویکرد هدفمند انتخاب شدند. کدگذاری و تحلیل داده‌ها طی سه مرحله به انجام رسید و در نهایت، مدل پارادایمی عوامل کلیدی مکتب سلیمانی با استفاده از نظریه زمینه‌ای شکل گرفت. بر اساس نتایج این تحقیق ۷ مقوله شناسایی شدند که عبارت‌اند از: مقوله جهان‌بینی، مکتب و ایدئولوژی؛ مقوله مدیریت و فرماندهی؛ مدل عینی الگوی انسانی برآمده از مکتب ائمه اطهار (ع)، اکسیرهای زندگی مؤمنانه، الگوی بی‌بدیل انسان خداجوی نظامی، تقویت پیوند امت اسلامی و تقویت همبستگی ملی، تولید سرمایه اجتماعی.

کلیدواژه‌ها: مکتب شهید سلیمانی، ژنرال قاسم سلیمانی، مولفه‌های راهبردی، نظریه زمینه‌ای.

۱۰۲

سال بیست و دوم
زمستان ۱۴۰۲

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۱/۱۲/۱۱

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۱۱/۰۹

صص: ۳۱-۱۱

شاپا چاپی: ۶۱۲۱-۲۰۰۸
الکترونیکی: ۵۲۱۸-۲۶۴۵

DOR: 20.1001.1.20086121.1402.22.102.1.7

۱. نویسنده مسئول: گروه مدیریت بازرگانی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه علوم و فنون دریایی خرمشهر، خرمشهر، ایران

Asghar.rashnood@gmail.com

مقدمه

برخی از مهم‌ترین اقدامات سردار سلیمانی، نقش بی‌بدیل ایشان در مبارزه با تروریسم، مبارزه با داعش و نابودی این گروه تروریستی، تقویت جبهه مقاومت اسلامی و گسترش عمق مرزهای استراتژیک ایران می‌باشد (کاوه، ۱۳۹۸). شهید سلیمانی اسطوره مقاومت، مقاومت را با تدبیر جلو می‌برد و با تدبیر، نهضت‌های کوچک آزادی‌بخش را به یک جبهه بزرگ به نام مقاومت تبدیل می‌نمود (مؤسسه فرهنگی حماسه ثارالله، ۱۳۹۹)^۱. سردار سلیمانی در طول چهل سال سلوکِ توقف ناپذیر و فعال در سایه شجره طیبه ولایت تداوم و تحقق داشت و مفاهیمی چون هجرت و جهاد را قرین عمل صالح و اخلاص نمود، سردار پرافتخار، تمام ناشدنی، نامیرا و جاودانه نشان داد، که چگونه انسان در پرتو معرفت، محبت، عبودیت، سرعت و سبقت توأم با مراقبتِ نفس می‌تواند فرشته صورت و فرشته سیرت شده و به تدریج پا را فراتر از فرشتگان گذاشته و روح ریحانی و رحمانی یابد (رودگر، ۱۳۹۹). با توجه به تاکید رهبر معظم انقلاب در نقش موثر نخبگان حوزه و دانشگاه در خصوص تئوریزه کردن مکتب سلیمانی و نقشی که این مکتب در ایجاد تحول در سطوح مختلف و بخصوص، تحول در عرصه مدیریت و اقتصاد کشور، به دلیل جامعیت بی‌نظیر و سرشار از عقلانیت شخصیت، منش و عملکرد شهید سلیمانی، در شرایط فعلی بسیار حیاتی است. در واقع مکتب مجموعه جهان‌بینی و ایدئولوژی یک انسان می‌باشد. مکتب حاج قاسم یعنی رفتن به عرصه عملیات و میدان عمل. یک تئوری کلی و یک طرح جامع و هماهنگ و منسجم، که هدف اصلی کمال انسان و تأمین سعادت همگانی است و در آن خطوط اصلی و روش‌ها، بایدها و نبایدها، خوب‌ها و بدها، هدف‌ها و وسیله‌ها، نیازها و دردها و درمان‌ها، مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها مشخص است و منبع الهام تکلیف‌ها و مسئولیت‌ها می‌باشد (مطهری، ۱۳۸۶). شهید سلیمانی از لحاظ هستی‌شناسی دارای ابعاد و زوایای گوناگونی از قبیل ابعاد نظامی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و دینی می‌باشد. شخصیتی با این میزان جامعیت، بزرگ‌منشی، جذبه و محبوبیت، علاوه‌بر بعد سخت‌افزاری و نظامی‌گری دارای یک بعد نرم‌افزاری است که در نوع خود منحصر به فرد و بی‌نظیر

۱. یادنامه سردار شهید شهید، حاج قاسم سلیمانی به عنوان «مکتب حاج قاسم» به همت مؤسسه فرهنگی حماسه ثارالله، ۱۳۹۹

است. ژنرال سلیمانی استراتژیستی ورزیده و سیاست‌شناسی خوش فکر بود که در قامت جناح‌ها و جریان‌های سیاسی قابل تفسیر نبود. سردار شهید سلیمانی به راهبرد جمهوری اسلامی ایران به عنوان هویتی ملی و اسلامی نه تنها در حرف و سخن که در عمل و اقدام مومن بود و از همین جا نفوذ، محبوبیت و اقتدار او پدیدار می‌شد.^۱ طبق نظریه «بزرگ‌مرد»^۲، رویدادهای مهم ملی یا جهانی تحت تأثیر افرادی برجسته است و این مردان بزرگ هستند که تاریخ را می‌سازند و نفوذ خود را هر جا که قرار گیرند، می‌گسترانند (Mackbeth & Eduardo, 2005). چنین افرادی حائز ویژگی‌های منحصر به فردی همچون معنویت، جذابیت، هوشمندی، قدرت روانی و اراده برتر، استعداد الهام‌بخشی و توانایی متقاعدسازی و هدایت مردم هستند. شهید سلیمانی با ساده زیستی، مردم‌گرایی، با رفتار و گفتار نافذ خود، به عنوان یک الگوی کارآمد و الهام‌بخش و به عنوان یک چراغ راه برای مردم کشورهای اسلامی و قابل احترام و تحسین برانگیز برای دیگران و حتی برای دشمنانش می‌باشد. از طرفی با تحقیق در سیره نظری و عملی امام علی (ع) به ویژگی‌های بایسته رهبر، حاکم و زمامدار به ویژگی‌هایی همچون ایمان، تقوا، ساده زیستی، مردمی، مدیر خوب، عادل و معتدل، زیرک و کجس، دارای تخصص در مسائل سیاسی و اجتماعی بودن و داشتن تجربه و حسن شهرت را از الزامات یک رهبر و حاکم صاحب نفوذ و موفق می‌دانند. امام (ع) در نامه ۲۷ و ۷۶ به مردم‌داری و نوع برخورد با مردم، به وضوح روشن است که حضرت علی (ع) راز نفوذ و گیرایی شخصیت رهبران و زمامداران را توصیف می‌کنند. یکی از مهم‌ترین نامه‌های حضرت امیر به مهم‌ترین و سیاسی‌ترین فرمانده خویش یعنی مالک اشتر و مخاطب بودن مالک در نامه ۵۳ به معنای به اوج رسیدن تمام مفاهیم و فرامین و سفارشات حضرت و بررسی آن مفاهیم، راهکارها و روش‌های مدیریت و رهبری اسلامی جوامع بشری را استخراج نمود و به کار بست (فشی، ۱۳۹۷). در حقیقت، نامه ۵۳ طولانی‌ترین پیمان‌نامه‌ای است که از جانب امیرالمؤمنین علی (ع) و دربرگیرنده اساسی‌ترین مباحث شامل، مبانی، اصول، روش‌ها، سیاست‌ها و اخلاق حکومتی و مدیریتی آن‌هم با استوارترین و متین‌ترین زبان، زیباترین و لطیف‌ترین بیان و عمیق‌ترین و

1. www.khabaronline.ir/news/
2. Great-man theory

کاراثرین فرمان است. همان عهدی است که آن حضرت به هنگام برگزیدن مالک اشتر به ولایت مصر برای وی، پیرامون شیوه‌های گوناگون مدیریت آنها سخن می‌گوید (دلشاد تهرانی، ۱۳۹۰). از طرفی حضور میلیونی مردم نشان داد مردم در پدیدارشناسی خود آن صفات و ویژگی‌هایی معنوی و الهی که در نهج‌البلاغه از جمله خدامحوری و اخلاص در گفتار و رفتار، در زمره مردان الهی را، در سیمای این سردار رؤیت کرده‌اند. بنابراین خداوند به پاداش این نیست خالصانه، زندگی متبرک و خداگونه، به طریقی خاص در وی نظر کرده است. چنانکه خداوند در آیه ۹۴ سوره انبیاء می‌فرماید: «فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعِيهِ وَإِنَّا لَهُ كَاتِبُونَ» «پس کسی که برخی از کارهای شایسته را انجام دهد در حالی که مؤمن باشد، نسبت به تلاشش ناسپاسی نخواهد شد، و ما یقیناً [تلاشش را] برای او می‌نویسیم.» همچنین خداوند در آیه ۱۰۵ سوره انبیاء تأکید می‌کند وارثان و صاحبان اصلی دنیا و آخرت بندگان شایسته هستند؛ «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ» «و همانا ما پس از تورات در زبور نوشتیم که زمین را بندگان شایسته ما به میراث می‌برند.» که در زمان ما سردار قاسم سلیمانی مصداق بارز این بندگان شایسته است که برخوردار از یک کاریزما و جذبه الهی است که خداوند متعال با عنایات خاص خود توفیقات قابل توجهی به وی عنایت می‌نماید و در دل‌وجان مردمان خدامحور و حقیقت دوست نیز می‌نشیند همان‌طور که خداوند متعال در قرآن کریم از انسان‌های مؤمن و الالمقامی نام برده است که در مقطعی از تاریخ بشری، رسالت و مأموریتی را به انجام رسانده‌اند، که همواره الهام‌بخش بوده‌اند و هنوز هم روحشان زنده و اثرگذار است. انسان‌های مؤمن، فداکار و بااخلاقی همچون قاسم سلیمانی، تنها در این چارچوب قابل فهم‌اند. بر اساس آنچه گفتیم؛ قاسم سلیمانی انسانی تعالی یافته بود و توانمندی‌ها و قابلیت‌های دیگر خود را نیز به شکوفایی رساند. توانایی وی در فهم حقیقت، منطقی بودن و داشتن شناختی کارآمد از اسلام و انقلاب و جهان غرب برای طرفدارانش تحسین برانگیز است. همچنین مسئله محور بودن وی در زمینه مسائل مربوط به کشور و منطقه و احساس مسئولیت. از دیدگاه اسلام، مدیریت محور صلاح جامعه است (نقی‌پور، ۱۳۷۰). قاسم سلیمانی، انسانی تعالی یافته و به عنوان یک الگوی کارآمد مدیریتی و الهام‌بخش و به عنوان یک چراغ راه، که دارای توانمندی‌ها و قابلیت‌های بسیار و از

لحاظ هستی‌شناسی دارای ابعاد نظامی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و دینی که الگوی مدیریتی و شخصیتی ایشان، منطبق با بسیاری از ویژگی‌های مدیریتی و شخصیتی مورد تاکید قرآن کریم و نهج‌البلاغه می‌باشد که در جدول ذیل، بخشی از آن‌ها ارائه می‌شود:

جدول ۱. برخی از ویژگی‌های مدیریتی و شخصیتی مورد تاکید قرآن کریم و نهج‌البلاغه

ردیف	نام سوره	شماره آیه	ویژگی مدیریتی
۱	شوری	۳۸	مشورت در کارها
۲	سبا	۱۱-۱۰	توجه به زیردستان
۳	کهف	۸۸-۸۷	قدرت تشویق و تنبیه
۴	ص	۲۶	اجرای عدالت
۵	ص	۱۹-۱۸	آگاهی از عملکرد افراد تحت امر (ارزشیابی، ارزیابی و مدیریت عملکرد)
۶	ص	۳۰	شایسته‌سالاری و انتخاب جانشینان و معاونان شایسته
۷	ص	۱۷	توانمندی و قدرتمندی
۸	ص	۳۰	مدیرشایسته در عین حال پدری شایسته
۹	بقره	۲۴۷	توانمندی جسمی و علمی
۱۰	سبا	۱۱-۱۰	ساده زیستی، استقلال و خودکفایی
۱۱	ص	۲۶	توجه به نظم و نظارت و وقت شناسی
۱۲	بقره	۲۵۰-۲۴۹	پیشگامی در حفظ مکتب خویش، جهاد شجاعانه در راه خدا، تبعیت از ولی امر و رهبری
۱۳	نمل	۱۵	علم، درایت و آگاهی
۱۴	ص	۲۰	سخن نیکو و فصاحت کلام
۱۵	بقره	۲۴۷	تبادل نظر و انتقادپذیری
۱۶	اعراف	۱۴۲	جانشینی
۱۷	بقره	۱۲۴	اهمیت و صلاحیت مدیریت و امامت جامعه
۱۸	نازعات	۵	تدبیر در کارها
۱۹	سوره انعام	۱۲۴	علم و یقین به شایستگی و قابلیت افراد
۲۰	یوسف	۵۵	سرپرستی، متعهد و عالم (نگه دارنده و آگاه)
۲۱	نساء	۵۴	علم و حکمت، پیش‌نیاز مدیریت (حکومت)
۲۲	بقره / آل عمران / اعراف	۱۵۱- آل عمران / ۱۶۴- اعراف / ۳۵ و ۵۹- هود / ۵۰	انتخاب مدیر از میان افراد برجسته و ممتاز

جدول ۱. برخی از ویژگی‌های مدیریتی و شخصیتی مورد تاکید قرآن کریم و نهج البلاغه

ردیف	نام سوره	شماره آیه	ویژگی مدیریتی
۲۳	بقره ۲۵۱		لباقت و کاردانی، شرط اصلی ارتقاء به مقام مدیریت
۲۴	آل عمران ۴۸		تخصص و دانش مورد نیاز
۲۵	اعراف ۶۲		آگاهی از اهداف و مأموریت و توانایی ابلاغ شایستگی خیرخواه و دلسوز باشد و در جهت منافع و مصالح کارکنان گام بردارد. علم و دانش و آگاهی
۲۶	یونس ۸۳		سرمایه گذاری روی جوان ها در انتصاب ها
۲۷	اعراف ۱۷۶		ارتقاء بر مبنای عملکرد و مدیریت عملکرد
۲۸	اعراف ۱۷۱		مدیریت بر مبنای حق و عدالت
۲۹	انفال ۵۷ یوسف ۱۰۸		وسعت دید و آگاهی مدیر و قاطعیت در تصمیم گیری
۳۰	توبه ۱۲۸		همراه و همدل مردم
۳۱	انعام ۱۶۵		مسئولیت وسیله آمایش
۳۲	بقره ۱۴۳		نظارت
۳۳	بقره ۱۴۷		قاطعیت
۳۴	بقره ۲۳۳		تفویض مسولیت
۳۵	بقره ۲۴۷		علم، توانایی و شفاف سازی
۳۶	بقره ۲۴۹		ارزیابی عملکرد
۳۷	آل عمران ۲۸		ایمان
۳۸	آل عمران ۲۰		توجه به کارکنان
۳۹	آل عمران ۷۵		پیگیری تا حصول نتیجه
۴۰	آل عمران ۱۲۴		امدادهای الهی
۴۱	آل عمران ۱۳۶		تلاش
۴۲	مومنون ۹۱		وحدت مدیریت
۴۳	حج ۵۲		طرح و برنامه
۴۴	کهف ۹۴		توجه به اولویت‌ها
۴۵	کهف ۱ ۲۳		دوری از وعده دادن و کهف (۷)

۱. وَلَا تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكُمْ غَلَاً (کهف، ۲۳)، درباره هیچ چیز و هیچ کار، نگو که من حتماً آن را فردا انجام می‌دهم.

جدول ۱. برخی از ویژگی‌های مدیریتی و شخصیتی مورد تاکید قرآن کریم و نهج البلاغه

ردیف	نام سوره	شماره آیه	ویژگی مدیریتی
۴۶	کهف	۲	شناسایی تهدیدها
۴۷	اسراء	۷۵	لغزش مدیران عالی
۴۸	اسراء	۶	توجه به سرمایه و نیروی انسانی

سردار شهید حاج قاسم سلیمانی به عنوان یکی از پدیده‌های عرصه مقاومت و سیاست جهان معاصر مطرح است. موضع‌گیری‌های برجسته و بی‌نظیر این شهید و بررسی ادبیات این شخصیت نشان می‌دهد که وی تأثیرپذیری فراوانی از قرآن و کلام معصومین علیهم السلام به ویژه حضرت امیرالمومنین (ع) در نهج البلاغه داشته است (محسنی، ۱۳۹۹). همان‌گونه که سید حسن نصرالله عنوان نمودند شخصیت و عملکرد حاج قاسم سلیمانی سبب شد نقش برجسته‌ای در قدرت‌یابی و ایجاد انسجام و یکپارچگی محور مقاومت در منطقه از سال ۲۰۰۰ تاکنون داشته باشد؛ به نحوی که «بریان کاتز» تحلیلگر آمریکایی عنوان می‌کند: «محور مقاومت دیگر یک محور نیست بلکه به اتحاد ارتقا پیدا کرده و قدرت بازدارندگی این محور نیز افزایش زیادی داشته است (عمادی، ۱۳۹۸)». به تعبیر دبیرکل حزب الله، حاج قاسم سلیمانی «پرچمدار مقاومت در منطقه» و «نمونه زنده مجاهدت یک شخصیت نظامی» است (نصرالله، ۱۳۹۸)». دولت آمریکا و رژیم صهیونیستی به دنبال فشار حداکثری نظامی و امنیتی علیه جمهوری اسلامی ایران به طور خاص و محور مقاومت به طور عام هستند (مشرق نیوز، ۱۳۹۸)». یکی از فرصت‌هایی که شهادت سردار سلیمانی ایجاد کرد، این است که انزجار از آمریکا در سطح منطقه غرب آسیا به شدت افزایش یافته است. «پرواند آبراهامیان»، استاد دانشگاه نیویورک و پژوهشگر سرشناس مسائل ایران در این خصوص می‌گوید: «ایرانی‌ها تاکنون آمریکا را دولتی توطئه‌گر می‌دانستند، اما پس از ترور قاسم سلیمانی، آمریکا را

۱. لَنْبُلُوهُمْ أَيْهَمُ أَحْسَنُ عَمَلًا (کهف، ۷). ما انسانها را می‌آزماییم تا مشخص شود، که کدامشان بهتر و نیکوتر عمل می‌کند

۲. سیدرضی عمادی، «جهان عرب؛ ۹ سال پس از خودسوزی "بوعزیزی"»، ۲۷ آذر ۱۳۹۸، قابل دسترسی در

https://parstoday.com/fa/middle_east-i179060 :

۳. نصرالله: سردار سلیمانی پرچمدار ایران در خاورمیانه بود، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۲۲ دی ۱۳۹۸، قابل دسترسی در:

<https://www.irna.ir/news/83631067/>

۴. آمریکا سردار قاتلانی را به ترور تهدید کرد، «مشرق نیوز»، ۳ بهمن ۱۳۹۸، قابل دسترسی در:

<https://www.mashreghnews.ir/news/1034145/>

دولت تروریستی می‌دانند (آبراهامیان، ۱۳۹۸)^۱. در همین راستا، «ماتياس بروگمن»، کارشناس غرب آسیا در تحلیلی که روزنامه «هندلز بلات» آلمان منتشر کرد، ترور سردار سپهبد قاسم سلیمانی را یکی از بزرگ‌ترین اشتباهات دولت آمریکا عنوان کرد که سبب شد بار دیگر انگشت انتقاد از همه جهت به سوی آمریکا نشانه گرفته شود (باشگاه خبرنگاران جوان، ۱۳۹۸)^۲. شهید سلیمانی، به‌عنوان یک الگوی کارآمد و الهام‌بخش حتی برای دشمنانش نیز قابل احترام و تحسین برانگیز می‌باشد تا جایی که، عباراتی مثل فرمانده و استراتژیستی ممتاز و مغز متفکر نظامی^۳؛ مغز متفکر عملیات ضد تروریستی^۴؛ نشریه آمریکایی «نیویورکر» در سال ۹۲، با بیان اینکه سردار سلیمانی دارای یک کاریزمای نهفته^۵، سردار سلیمانی را قدرتمندترین عامل در خاورمیانه^۶، معرفی کرده است. شخصیت نظامی شماره یک جهان^۷ و کارشناسان نظامی مانند مک کریستال^۸، ژنرال سلیمانی را جزو کاریزماتیک‌ترین رهبران نظامی جهان می‌دانند، که کارهایش را با اثربخشی فوق‌العاده انجام می‌دهد به طوری که مخالفان جمهوری اسلامی ایران در مقابله با استراتژی‌های ژنرال قاسم سلیمانی در مانده شده‌اند. عناوین موجود در برخی از مجلات سردار سلیمانی را در بین صد چهره تأثیرگذار سال^۹؛ یکی از ۱۰ فرد قدرتمند دنیا در بخش «دفاع و امنیت»^{۱۰}؛ ژنرال سلیمانی قوی‌ترین مرد خاورمیانه^{۱۱}؛ قهرمان ملی ایرانیان^{۱۲}؛ «دست برتر ایران»^{۱۳}، سردار سلیمانی در کانون توجه^{۱۴}؛ نفوذ و نقش فعال

۱. یرواند آبراهامیان: بعد از ترور قاسم سلیمانی، ابوبکر بغدادی در قبرش می‌خندد»، خبر آنلاین، ۱۴ دی ۱۳۹۸، قابل دسترسی در: <https://www.khabaronline.ir/news/1338394/>
۲. هشت اشتباه راهبردی آمریکا در قبال ایران»، باشگاه خبرنگاران جوان، ۱۵ دی ۱۳۹۸، قابل دسترسی در: <https://www.yjc.ir/fa/news/7197322/>
۳. نشریه «نیوزویک»
۴. پایگاه اینترنتی «بیزینس اینسایدر»
۵. نشریه آمریکایی «نیویورکر»
۶. «جان ماگویر» افسر سابق سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا (سیا)
۷. مجله آمریکایی «فارن پالیسی»
۸. استتلی مک کریستال، رئیس پیشین فرماندهی مشترک عملیات ویژه آمریکا در مصاحبه با «هیو هویت» مجری شبکه رادیویی «سیلم»
۹. مجله تایم در سال ۲۰۱۷
۱۰. دوماهنامه آمریکایی «فارین پالیسی»
۱۱. واشنگتن پست
۱۲. فایننشال تایمز
۱۳. ماهنامه وست پوینت
۱۴. العربیه

سردار در منطقه^۱؛ دکستر فیلکینز، نویسنده مجله آمریکایی نیویورکر در گزارش بیش از ۱۰ هزار کلمه‌ای خود در معرفی این فرمانده ایرانی، به او لقب «فرمانده سایه‌ها^۲» یا «فرمانده پنهان» را داد؛ مردی قدرتمند که دیده نمی‌شود ولی احساس می‌شود^۳، نظرسنجی دانشگاه مرلند آمریکا نشان می‌دهد که حدود ۶۵ درصد از ایرانی‌ها دیدگاهی «بسیار مثبت» نسبت به ژنرال سلیمانی دارند^۴. قاسم سلیمانی و استراتژی منطقه‌ای منحصربه‌فرد ایران^۵ «درباره سردار سلیمانی و نقش بی‌همتای او در نفوذ عمیق ایران در منطقه است، عامل افزایش محبوبیت ایران در عراق^۶ می‌دانند، سردار قاسم سلیمانی شخصیتی نیست که وقتی نیروهای خود را به نبرد می‌فرستد، در خانه بماند. این فرمانده به راحتی می‌تواند در پشت جبهه باقی بماند، اما ترجیح می‌دهد خود را در جبهه نبرد نشان دهد (Salloum, 2014). در سال‌های اخیر، قاسم سلیمانی به یکی از چهره‌های قدرتمند داخل ایران مبدل شده و تصاویر عمومی به نمایش درآمده از وی به عنوان «قهرمان ملی» موجب تقویت مواضعش در حال و در آینده می‌شود (Zimmt, 2015). سلیمانی در مدیریت بحران‌های منطقه رهبری موثر و مدیری اثربخش بود (Bazzi, 2016). هفته‌نامه اشپیگل آلمان نیز در باره سردار سلیمانی و نقش وی در بحران‌های منطقه‌ای به خصوص در مقابله با آمریکا می‌نویسد: «قاسم سلیمانی، ژنرال نخبه‌ای است که همه تصمیمات آمریکایی‌ها را خنثی می‌کند. قاسم سلیمانی به عنوان مردی جسور، با صبر و تحمل و بی‌پروا، بلندپرواز، باهوش و بسیار کاریزماتیک می‌باشد عملیات‌های سلیمانی دائماً مخفی هستند، اما درباره داعش داستان فرق دارد. آمریکا و سردار قاسم سلیمانی در عراق علیه دشمنی برابر می‌جنگند، اما با رویکردها و روش‌های متفاوت. در نهایت نیز این سلیمانی است که همیشه برخلاف تصمیمات آمریکا عمل می‌کند و البته موفق‌تر است (Salloum, 2014). نیروی قدس، فعالیت‌های جهانی چون جمع‌آوری اطلاعات تاکتیکی، انجام دیپلماسی مخفی، ارائه آموزش، حمایت از گروه‌ها و سازمان‌ها و تسهیل برخی از کمک‌های بشر دوستانه و اقتصادی ایران به ملل اسلامی را بر عهده دارد. (Burgess, 2010). روندسازی و شکل‌دهی به گفتمان مقاومت یکی از مهم‌ترین دستاوردهای نیروی قدس در منطقه محسوب می‌شود (بهمن،

۱. بی‌بی‌سی اسپانیولی

2. Shadow Commander

۳. شبکه بی‌بی‌سی

4. Iranian Public Opinion After the Protests

5. Qassem Soleimani and Iran's Unique Regional Strategy

۶. گاردین

۱۳۹۶). رویکرد ایران به قدرت نرم، ماهرانه و متنوع است بنابراین برای درک قدرت نرم ایران باید سابقه امپراتوری، تحولات مذهبی، زبان و فرهنگ فارسی و تاریخ این کشور را به رسمیت شناخت (Rubin, 2017). ایدئولوژی فرمانده سپاه قدس تلفیقی از روش نرم و استراتژی سخت^۱ و یکی از تاثیر گذارترین افراد غرب آسیا در مبارزه با تروریسم به‌شمار می‌رود.

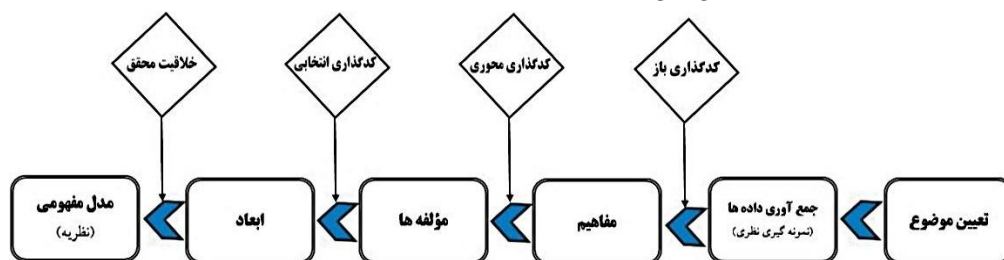
روش‌شناسی تحقیق

تحقیق حاضر از نظر فلسفه‌ی پژوهش، پژوهشی کیفی می‌باشد و از نظر جهت‌گیری، چون به دنبال شناسایی و تبیین ابعاد اندیشه‌های راهبردی و مولفه‌های مکتب شهید سلیمانی می‌باشد، پژوهشی بنیادی محسوب می‌شود.

از آنجا که پژوهش حاضر بر شکل‌دهی چارچوب مفهومی یا تدوین تئوری تأکید و نیاز به آشکارسازی دانش ضمنی خبرگان در این حوزه دارد، از استراتژی «نظریه داده‌بنیاد» بهره می‌برد همچنین برای جمع‌آوری داده‌ها از نمونه‌گیری هدفمند استفاده شده‌است. این پژوهش به‌دنبال پاسخ به سوال ذیل می‌باشد.

مولفه و مقوله‌های راهبردی مکتب شهید سلیمانی کدامند؟

در این پژوهش به منظور ارائه نظریه از روش نظریه داده بنیاد گلنزر، با فرآیند نظریه‌پردازی داده‌بنیاد به شرح شکل ۱ و با هدف شناخت و درک تجارب افراد از رویدادها، وقایع و بسترهای خاص استفاده شده‌است (Glasser, 2002). داده‌های جمع‌آوری شده به‌شیوه‌ای نظام‌مند و با مدنظر قرار دادن کلیه جوانب، سیر تکاملی خود را تا رسیدن به شناسایی مولفه‌ها و مقوله‌های مکتب شهید سلیمانی، مراحل ذیل را طی می‌کنند (مهرابی، ۱۳۹۰، ص ۱۳).

شکل ۱۳. فرآیند نظریه پردازی داده بنیاد و توسعه مدل

۱. دیلی استار

در این پژوهش برای جمع آوری داده‌ها با ۲۰ نفر از مقامات لشگری و کشوری و افرادی که ارتباط و شناخت عمیق از سردار سلیمانی داشتند، مصاحبه‌های عمیقی انجام گرفت. معیار اصلی برای تعیین حجم نمونه، نیل به نقطه اشباع نظری بود (Razavizadeh and mohamadpoor, 2010). و در نهایت کدگذاری و تحلیل داده‌ها، به انجام رسید و مولفه‌ها و مقوله‌های مکتب شهید سلیمانی با استفاده از نظریه داده بنیاد شکل گرفت.

تحلیل و تفسیر

رکن اساسی در فرآیند تحلیل، کدگذاری است که فرایند تفکیک داده‌های حاصل از نمونه‌گیری، توصیف و بیان آن‌ها با عباراتی کوتاه در یک جدول صورت می‌گیرد. فرایند تحلیل شامل سه نوع کدگذاری باز^۱، کدگذاری محوری^۲ و کدگذاری انتخابی^۳ است. در این تحقیق ۱۴۳ کد (مضامین)، ۲۲ مفهوم و ۷ مقوله شناسایی شدند. در اینجا به برخی از مضامین، مفاهیم و مقوله‌ها حاصل از تحلیل داده‌ها ارائه شده است همچنین جهت ارائه چارچوب از نرم‌افزار MAXQDA استفاده شده است.

جدول ۲. نمونه کدها، مفاهیم و مقوله‌ها حاصل از تحلیل داده‌ها

مقوله	مفاهیم	مضامین
مقوله جهان‌بینی، مکتب و اپیدئولوژی	پیروی از مکتب اهل بیت	روح توکل و توسل
		ولایت‌مداری
		ارادت و تمسک به اهل بیت (ع) و ایمان به نصرت الهی
	مدیریت دینی و انقلابی	مدیریت هدفمند، بارویکرد و برنامه
		مدیریت انسجام، تبعیت، یکدلی و همدلی
		زندگی زاهدانه
		خدای‌محوری و تقوای الهی، مردم‌گرایی، رعایت اصل نظارت، تخصص تجربه و آینده‌نگری
		ترویج معنویت
		ایمان و تعبد در برابر پروردگار
	تبلور حکومت علوی	دغدغه ولایت ائمه معصومین (ع)، حاکمیت دین و نجات‌امت اسلام
		اقتدارسیاسی

1. Open coding
2. Axial coding
3. Selective coding

جدول ۲. نمونه کدها، مفاهیم و مقوله‌ها حاصل از تحلیل داده‌ها

مقوله	مفاهیم	مضامین
مقوله مدیریت و فرماندهی	ساختار فرماندهی و فرمانبری	قانونمندی
		از یک سو برنامه‌ریزی راهبردی و از سوی دیگر اجرای برنامه‌های آموزشی، فرهنگی و اطلاع رسانی
	شخصیت فرماندهی و ادبیات فرماندهی	طرح‌ریزی عملیاتی
		هم فرمانده ستادی و هم عملیاتی
		استقامت در شرایط سخت
	دست برتر ایران از دید دشمنان	هوشمندی و توان فرماندهی و مدیریتی (دوراندیشی و درایت و هوشمندی)
		استراتژی‌های سیاسی و انجام عملیات های خاص
		جنگ‌آوری نمونه و سیاستمداری هوشمند
		استراتژی‌ها و سیاست‌های اثربخش
	شیوه مدیریت و سبک فرماندهی	فرماندهی بر قلب‌ها
		رابطه‌ای دوستانه، محبت‌آمیز و برادرانه با نیروها
		اهتمام، حساسیت و عمل به فرامین و صحبت‌های رهبری
		نگاه راهبردی‌شان در حوزه دفاعی و امنیتی
		نظم و انضباط و دقت در امور و سرعت عمل و به‌هنگام بودن
		ذهنیت راهبردی و تفکر خلاقانه
	مدل عینی الگوی انسانی برآمده از مکتب ائمه اطهار	تعبد و معنویت
سکینه قلبی و یاد خدا		
الگوی مدیریت جهادی		در عین وظیفه‌گرا بودن نتیجه‌گرا بودن و تاکید بر اصل بهره‌وری بر پایه اثربخشی و کارایی
		شخصیتی دین‌ورز، معنوی و اخلاق محور
گفتمان سیاسی		پیوند نظامی‌گری با دیپلماسی
		فراجناحی و نداشتن وابستگی حزبی
		مردم‌گرایی؛ توجه به اقتضائات محور مقاومت
گفتمان هویتی		اخلاص و جهاد در راه خدا
		ولایت‌مداری؛ تدبیر و همه‌جانبه‌نگری؛ مردم‌گرایی
		شجاعت و ساده‌زیستی و انقلابی‌گری
گفتمان مدیریتی		هوشمندی و کیاست؛ جدیت در فرماندهی؛
		برقراری پیوند عاطفی با نیروها
		توانایی بسیج نیروهای مردمی و فرماندهی نیروهای کلاسیک و مردمی همزمان
		مدیریت کاریزماتیک و برنامه‌ریزی راهبردی؛

جدول ۲. نمونه کدها، مفاهیم و مقوله‌ها حاصل از تحلیل داده‌ها

مقوله	مفاهیم	مضامین
اکسیرهای زندگی مؤمنانه	مدل‌عینی‌الگوی انسانی کار یز ماتیک	بیان تأثیر گذار (تسلط به فن خطابه)
		روحیه سلحشوری، شجاعت، روحیه شهادت طلبی
	مقوله شخصیتی - فردی	کسب روح تقوا و خداترسی
		سادگی و صفا و دوری از کبر و غرور
		اخلاص و سعه صدر
		علاقه به فرهنگ و هنر، شعر و ادبیات
		روحیه انقلابی و عدالت خواهی، فرا جناحی و اعتدال
		ارتباط عمیق با خانواده، (تکریم و احترام والدین، صله ارحام، رابطه عاطفی با همسر و فرزندان) خستگی ناپذیری و شخصیت پرکار و تواضع بسیار
الگوی بی‌بدیل انسان خداجوی نظامی	نبوغ نظامی	تقویت احساس غرور ملی
		تبدیل قدرت نابرابر را به قدرت نامتقارن
		استراتژیست بزرگ جهانی
		اتخاذ راهبرد فوق‌فعال در مدیریت بحران‌ها
	کمال‌طلبی و تعالی	درک ارزش بالای جهاد و شهادت
		درک عمیق از حقیقت دنیا و آخرت
		تهذیب سازمانی و تزکیه نفسانی خود
		نصرت از مشیت، اراده و عنایات خدای سبحان
		ارتباط با علمای عارف و اهل تهجد
		اعتقاد به حدود شرعی در تمام موضوعات
		الگوی جامع اخلاقی، فکری، معرفتی، معنوی
		خداترس و متدین، دشمن شناس و استکبارستیز، وحدت آفرین علمدار و سیدالشهدای مقاومت
	قابلیت اداره راهبردی و آگاهی به مسائل سیاسی، دفاعی و امنیتی	طرح‌ریزی و هدایت عملیات‌های رزمی
		پیوند علم با جنگ سایبری و جنگ شناختی
شناسایی و استفاده از جوانان باهوش در عرصه جنگ سایبری اقدام آینده‌نگرانه		
تقویت پیوند امت اسلامی و تقویت همبستگی ملی	توان‌گفتمان‌سازی و جریان‌سازی در جهان اسلام	تقویت جبهه مقاومت اسلامی و مبارزه با تروریسم
		نگاه فرامنطقه‌ای به امنیت و حضور در عرصه فرامرزی میدان جهاد
		شکل دادن به «گفتمان مقاومت اسلامی» و «گفتمان بیداری اسلامی» در جهان اسلام
		شخصیتی فراملی دو رویکرد موفق، گفتمان‌سازی و جبهه‌سازی، ظرفیت‌سازی برای تأثیرگذاری و الهام بخشی

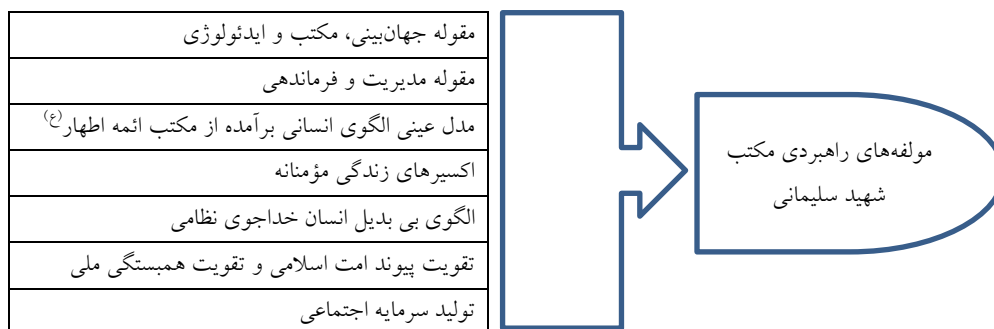
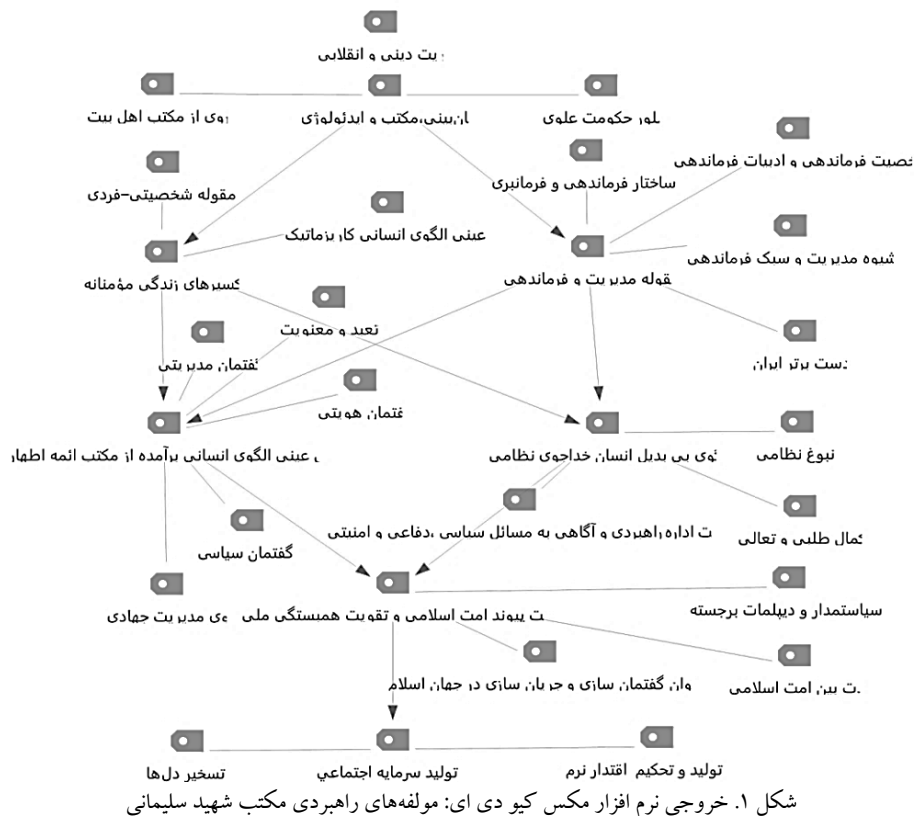
جدول ۲. نمونه کدها، مفاهیم و مقوله‌ها حاصل از تحلیل داده‌ها

مقوله	مفاهیم	مضامین
	وحدت بین امت اسلامی	ایجاد گروه‌های مقاومت و هنر انتقال مقاومت
		تشکیل زنجیره‌های استراتژیک
		بیش همگرایانه و هم‌افزایانه در راستای وحدت و انسجام
		تقویت نهضت‌های آزادی بخش در سراسر جهان
		انسجام در محور مقاومت
	سیاستمدار و دیپلمات برجسته	گسترش عمق مرزهای استراتژیک ایران
		با صبر و تحمل، بی پروا، بلندپرواز و باهوش
		سنجیدگی و تدبیر در امور و رویکردی حل‌المسائلی
		فرامرزی بودن، روحیه فداکاری، ایثار و مجاهدت
		فرمانده و سیاست‌مداری با اقتدار و آگاه نسبت به تمام مسائل
تولید سرمایه اجتماعی	تسخیر دل‌ها	صدور انقلاب اسلامی به جهان اسلام
		روحیات مردمی و مردم دوستی و مردم یاری
		توجه به ظرفیت‌های مردمی، باور به قدرت مردم
		قدرت رهبری
		ارتباط با جوانان، در مقابل آحاد مردم متواضع و فروتن
	تولید و تحکیم اقتدار نرم	بیانش آمیزه‌ای از عقلانیت و احساس و معنویت و اخلاص
		و انسجام میان همه نیروها در پرتو حضور ده‌ها میلیونی مردم
		توسعه و بازسازی حرم‌ها و توجه به اربعین
		درک موقعیت جنگ نرم و اهمیت رسانه
		ساختارسازی بسیج مردمی

داستان مدل برخاسته از مقوله‌های پژوهش

بر اساس یافته‌های کیفی حاصل از نظریه زمینه‌ای در این پژوهش ۷ مقوله جداگانه تولید گردید که هر مقوله شامل چند مفهوم و هر مفهوم شامل چند کدنهایی می‌باشد. با توجه به اینکه نظریه داده بنیاد در این پژوهش و بکورد پدیدار شونده (گلیزری) بکار گرفته شده است، الزامی برای استفاده از مدل پارادایمی نظریه داده بنیاد (ورودی، فرآیند و خروجی) برای نمایش نتیجه فرآیند وجود ندارد (دانایی فرد و همکاران، ۱۳۹۰) و پژوهشگر بر اساس خلاقیت شخصی خود، فرآیند مدل مفهومی برآمده از داده‌ها را شکل می‌دهد و میان مقوله‌های اقتباس شده از داده‌ها ارتباط برقرار می‌کند. در ادامه روابط بین مقوله‌های اصلی تحقیق با بهره‌گیری از یادداشت‌های محقق و

کدگذاری‌های نظری (که به تبیین روابط بین کدها می‌پردازد) تبیین گردید. در این پژوهش ۷ مقوله، ۲۲ مفهوم و ۱۴۳ کد تبیین گردید.

شکل ۲. مقوله‌های راهبردی ارائه شده مکتب شهید سلیمانی

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

دریای مردم در تشیع پیکر قاسم سلیمانی بی‌شک یادآور این نکته است که شهید سلیمانی، مصداق بارز گفتمان بازدارندگی و صلح و یکی از تاثیرگذارترین شخصیت‌های دو دهه اخیر غرب آسیا در بسیج جبهه بزرگ مقاومت بوده و مصداق آیه‌ی شریفه‌ی «مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَبِهِمْ مِنْ قِصَىٰ - بَحِيَّةٍ وَمِهِمْ مِنْ يَنْتَظِرُونَ وَمَا بَدَلُوا تَبْدِيلًا»^۱ در میان مؤمنان مردانی هستند که بر سر عهدی که با خدا بستند صادقانه ایستاده‌اند؛ بعضی پیمان خود را به آخر بردند (و در راه او شربت شهادت نوشیدند)، و بعضی دیگر در انتظارند؛ و هرگز تغییر و تبدیلی در عهد و پیمان خود ندادند می‌باشد. در حوزه فرماندهی و هدایت، بزرگترین ویژگی ایشان برخورداری از یک آرمان و هدف متعالی مثل دفاع از اسلام و حریم ائمه (ع) بود، سبک مدیریت جهادی با عناصری مانند نگرش توحیدی و اعتقاد به نقش مداوم خداوند در هدایت و نصرت مجاهدان و مومنان، تکلیف‌گرایی، شجاعت و جسارت در اتخاذ تصمیمات خارق‌العاده، در عین حال محاسبه و تدبیر دقیق همه مراحل و تخمین نتایج تصمیمات، اعتماد و اتکا به جوانان در مراحل مختلف فرماندهی از طراحی و اتخاذ تصمیمات گرفته تا اجرا و بازخوردگیری، حضور دائمی در فضای جهاد و عبادت و خلوص نیت و اعتماد و التزام به ولایت و برخورداری از روحیه ایثار و از خودگذشتگی و فداکاری، دراز مدت اندیشیدن، اهل گفتگو بودن و جهانی فکر کردن، عملکرد طبق منطق آسمانی که هم یک فرمانده نظامی و هم یک مرد فرهنگی با مخاطبان بسیار در آسیا و اروپا و پیوند میان آرمان‌گرایی با واقع‌بینی و عملگرایی، اوج کاریزمای رهبری و هدایت نیروی‌های تحت امر با دقت بالا و اوج سواد راهبردی، برخی از شاخصه‌های شهید سلیمانی شناخته می‌شوند. آنچه سردار سلیمانی و یاران او در منطقه انجام دادند در معادلات رایج جهان نمی‌گنجد؛ اقدامات او را فقط با واژگان قرآنی می‌توان توضیح داد. «إِن يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ»^۲ و «وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ»^۳ «إِنَّ اللَّهَ بَلِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا». تمسک به ولایت دینی، ایمان به نصرت الهی،

۱. سوره مبارکه الأحزاب آیه ۲۳

۲. سوره مبارکه آل عمران آیه ۱۶۰

۳. سوره مبارکه طلاق آیه ۳

مردمداری و مردم‌دوستی، دیپلماسی مقتدرانه، شهادت‌طلبی و مبارزه جویی، استفاده حداکثری از امکانات حداقلی، ایده‌آل‌گرایی در عین واقع‌بینی، کنشگری در مقیاس جهانی، تقویت پیوند امت اسلامی و فرصت‌سازی از تهدیدات، عقلانیت، اعتدال و اخلاق، مشی جهادی اثرگذاری باعث شد در در کوران‌ها و حوادث سخت، گوهری ناب و متعالی همچون شهید سلیمانی شکفته و آشکار می‌گردد به طوری که با اخلاص کامل همواره دغدغه ولایت ائمه معصومین (ع)، حاکمیت دین و نجات امت اسلام را در سرداشتند و حیات و شهادتش، زمینه‌ساز زمینه وحدت و همدلی مردم و وحدت استراتژیکی فراملی و حرکت به سمت تمدن‌سازی نوین اسلامی گردد. توان‌گفتمان‌سازی و جریان‌سازی در جهان اسلام با ایجاد هسته‌های مقاومت در سراسر منطقه و شکل‌دادن به «گفتمان مقاومت اسلامی» و «گفتمان بیداری اسلامی» در جهان اسلام، و اتخاذ رویکرد موفق گفتمان‌سازی و جبهه‌سازی، ظرفیت‌های بسیار زیادی برای تأثیرگذاری و الهام بخشی و تبدیل به یک اسطوره تاریخی و مکتب ایدئولوژی، جهان‌بینی، اصول و خط مشی دارد. اخلاص حاج قاسم و اراده الهی او را محبوب قلب‌ها نمود. او از بزرگ‌ترین تحلیل‌گران سیاسی، فرماندهی عالی و استراتژیک و یک اندیشمند سیاسی صاحب فکر، متفکر سیاسی و راهبردی با، توان پیش‌بینی آینده و ارائه راه‌حل‌ها عملیاتی دانست. بنابراین الگوی مدیریت شهید سلیمانی در عرصه‌های علمی و عملی، می‌تواند به عنوان یک فرامدل و چهارچوب برای مدیریت باشد. فرامدلی که مقوله‌های جهان‌بینی، مکتب و ایدئولوژی؛ مقوله مدیریت و فرماندهی؛ مدل عینی الگوی انسانی برآمده از مکتب ائمه اطهار (ع)، اکسیرهای زندگی مؤمنانه، الگوی بی‌بدیل انسان خداجوی نظامی، تقویت پیوند امت اسلامی و تقویت همبستگی ملی، تولید سرمایه اجتماعی در آن قابل تفسیر و تبیین هستند. که در فرامدل مقوله جهان‌بینی، مکتب و ایدئولوژیبر مقوله‌های مدیریت و فرماندهی و اکسیرهای زندگی مؤمنانه موثرند و مقوله‌های مدیریت و فرماندهی و اکسیرهای زندگی مؤمنانه بر مقوله‌های الگوی بی‌بدیل انسان خداجوی نظامی و مدل عینی الگوی انسانی برآمده از مکتب ائمه اطهار (ع) موثرند و مقوله‌های الگوی بی‌بدیل انسان خداجوی نظامی و مدل عینی الگوی انسانی برآمده از مکتب ائمه اطهار (ع) بر تقویت پیوند امت اسلامی و تقویت همبستگی ملی و آن مقوله‌ها نیز بر تولید سرمایه اجتماعی در سطح ملی و فراملی موثرند. امیرالمومنین (ع) در خطبه‌ی مشهورشان می‌گوید: «بدانید جهاد دری از درهای بهشت است

که خداوند برای اولیای خاصش باز کرده. (خطبه‌ی ۲۷) بی‌شک حضور موثر سردار سلیمانی و همراش در جبهه‌ها، در میدان‌ها، در خطوط مقدم و در رویارویی‌های سخت جهاد فی سبیل الله، آنها را به عنوان بالاترین مصادیق اولیای خاص الهی در این دوران نمود و به همین علت خواست خداوند سبحان بر آن شد، که آن‌ها را در آخرت و دنیا طوری گرامی بدارد که هیچ چشمی شبیه‌اش را ندیده و هیچ گوشی شبیه‌اش را نشنیده و به فکر هیچ بشری نرسیده باشد. و از طرفی ترویج مکتب و سبک مدیریتی ژنرال سلیمانی ترجمان اجرایی شدن گفتمان اقتصاد مقاومتی با تاکید بر عنصر توان و اقتدار مردم، به بسیج عمومی و اتحاد و انسجام ملی برای پیشبرد امور می‌تواند تحول مهمی ایجاد نماید و به افزایش ارتقای خودباوری و ظرفیت مدیریت جوانان نخبه کشور و خوداتکایی در نتیجه افزایش مولفه‌های استقلال کشور گردد.

هدف پژوهش علمی رسیدن به پاسخ‌هایی معتبر و قابل اتکا برای سؤالات پژوهش است. در این پژوهش برای سعی شده است مکتب شهید سلیمانی به عنوان الگویی بهینه، در مجموعه حکمرانی کشور، به عنوان سبکی موثر در رهبری مورد بررسی قرار گیرد که عملکردی در تراز انقلاب اسلامی داشته است.

تاکنون پژوهش‌هایی در زمینه ارائه الگوی مدیریت جهادی و ارائه الگوی فرماندهی مبتنی بر بیانات مقام معظم رهبری و برخی از شهیدان دفاع مقدس در حوزه الگوی فرماندهی، همچون پژوهش‌های گنجعلی و همکاران (۱۳۹۳)، ضماهنی و حجرگشت (۱۳۹۴)، اسفندیاری صفا و دهقان (۱۳۹۴)، مرادی و فیروزآبادی (۱۳۹۵)، رهنورد (۱۳۹۵)، شیری و همکاران (۱۳۹۵)، مختاریان پور و همکاران (۱۳۹۶)، علوی و اسماعیلی (۱۳۹۷)، عباسی و همکاران (۱۳۹۷) مرادی آیدیشه و همکاران (۱۳۹۷) انجام شده است. در نتیجه، در این پژوهش سعی شده است که به مکتب شهید سلیمانی و مولفه‌های راهبردی آن پرداخته شد. بی‌شک شناساندن عمیق وجوه شخصیت شهید سلیمانی تاثیر بی بدیل و آموزنده دارد. شهید سلیمانی که به تعبیر مقام معظم رهبری از برجسته‌ترین پرورش یافتگان اسلام و امام خمینی (ره) بود (مقام معظم رهبری، ۱۳۹۸)، را نمی‌توان صرفاً با نتایج پژوهش‌های یادشده مطابقت داد؛ بلکه آنها فقط از یک زاویه به مسئله پرداخته‌اند و باید زاویای مهم دیگری را نیز مورد توجه قرار دهند.

به طور خلاصه باید گفت الگو و سبک شهید سلیمانی، نقشی ارزنده در جذب، به کارگیری، انگیزش و ارتقای عملکرد نیروی انسانی در سطح منطقه ای و فراتر از کشور داشته است. الگو بودن و توانایی او برای انگیزش نیروها به منظور دستیابی به اهدافی مهم که از سبک رهبری منحصر به فردش نشأت می‌گرفت، بسیار قابل توجه و مطالعه است. برخورد اخلاقی و صمیمی و در عین حال نظامی، توجیه و آموزش، تشویق، استفاده مناسب از افراد، درک احساسات و عواطف، کمک به رفع مشکلات شخصی یا خانوادگی آنها، استفاده از فکر و ابتکار افراد و ... از موارد مورد عنایت سبک شهید سلیمانی است، سبکی جدید و مؤثر در رهبری، که با شیوه فرماندهی معمول در نیروهای نظامی، تفاوت اساسی و ریشه ای دارد و برگرفته از سبک های رهبری در دفاع مقدس است، و از آموزه های مکتب شهید سلیمانی نشأت می‌گیرد.

فهرست منابع

- اسفندیاری صفا، خسرو؛ دهقان، حبیب‌الله (۱۳۹۴)، الگوی فرماندهی مطلوب از دید فرمانده کل قوا حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله العالی)، فصلنامه مدیریت نظامی، پیاپی ۵۹: ۸۷-۱۰۵.
- اسکندری، مجتبی؛ محمدی، ابوالفضل؛ علیاکبری، حسن؛ سیف، بهمن (۱۳۹۳)، سبک رهبری فرماندهان نظامی از دیدگاه امیرالمؤمنین حضرت علی علیه السلام در نهج البلاغه، دو فصلنامه مدیریت اسلامی، س ۲۲، ش ۱: ۹-۴۰.
- بهمن، شعیب (۱۳۹۶)، فرصت بحران؛ شکل‌گیری قدرت ایران در سنگلاخ‌ها، تهران: مؤسسه مطالعات اندیشه سازان نور.
- تقی‌پورفر، ولی‌الله (۱۳۷۷)، اصول مدیریت اسلامی و الگوهای آن. تهران: مرکز آموزش‌های دولتی.
- دانایی فرد، حسن؛ سیدمهدی الوانی و عادل آذر (۱۳۹۰)، روش‌شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع، تهران: صفار.
- دلشاد تهرانی، مصطفی (۱۳۹۰). دلالت دولت، تهران: انتشارات دریا.
- رهنورد، فرج‌الله (۱۳۹۵). نیازسنجی آموزشی مدیران عالی در بخش دولتی ایران، فصلنامه فرایند مدیریت و توسعه، س ۲۴، ش ۱: ۱-۲۵.
- رودگر، محمدجواد (۱۳۹۹). سلوک در مکتب سلیمانی، دانش و نشر اندیشه معاصر
- صبحی، حسن (۱۳۷۶)، رهبری فرماندهی و مدیریت نظامی، تهران، انتشارات دافوس.
- ضماهنی، مجید؛ حجرگشت، سعید (۱۳۹۴)، طراحی و تبیین الگوی فرماندهی (رهبری) سردار شهید حسن باقری، فصلنامه پژوهش‌های مدیریت انتظامی، س ۱۰، ش ۴: ۵۸۴-۶۰۷.
- عباسی، عباس؛ علی محمدلو، مسلم؛ کریمی، زهرا (۱۳۹۷) طراحی الگویی برای سنجش میزان مهارت‌های مدیران در سطوح مختلف سازمانی، فصلنامه مطالعات مدیریت (بهبود و تحول)، س ۲۷، ش ۸۷: ۴۵-۷۳.
- علوی، سیدمحمد؛ اسماعیلی، محمد (۱۳۹۷)، ارائه الگوی فرماندهی مطلوب از دیدگاه اسالم و بیانات مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله العالی) با رویکرد فرا ترکیب، فصلنامه مدیریت نظامی، س ۱۸، ش ۱: ۶۹-۱۸.
- فشی، حامد؛ نبی، حامد (۱۳۹۷). بررسی ابعاد و مؤلفه‌های حفاظتی نامه ۵۳ نهج‌البلاغه، فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی امنیتی دانشگاه جامع امام حسین(ع). سال هفتم، شماره ۲۶، (صص ۸۶-۵۵).
- قرآن کریم
- کاوه، ناصر؛ (۱۳۹۸). من قاسم سلیمانی هستم، سرباز ولایت، تهران، انتشارات نوآوران سینا.
- کیانی زاده، میثم؛ گلشنی، علیرضا (۱۳۹۵)، شناسایی ویژگیهای شخصیتی سیاست‌گذاران عمومی مبتنی بر مدیریت جهادی، فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، س ۱۹، ش ۷۲: ۷۰-۵۸.
- گنجعلی، اسدالله؛ علی شیری، محمد مهدی؛ بیدی، مجتبی (۱۳۹۳)، شایستگی‌های مدیریتی مدیران جهادی: تحلیلی داده بنیاد، فصلنامه چشم‌انداز مدیریت دولتی، سال ۵، ش ۳: ۳۹-۵۶.

- محسنی، حسین و شیخی، فرشته، (۱۳۹۹)، تاثیر نهج البلاغه بر ادبیات مقاومت سردار شهید قاسم سلیمانی، ششمین همایش ملی پژوهش‌های نوین در حوزه زبان و ادبیات ایران، تهران.
- مختاریان پور، مجید؛ فرهنگ‌دینا، حوریه (۱۳۹۶)، الگوی شایستگی مدیران جهادی بر مبنای بیانات حضرت امام و مقام معظم رهبری (مدظله)، نشریه پژوهش‌های انقلاب اسلامی، س ۶، ش ۲۲: ۲۰۳-۲۳۱.
- مرادی آیدیشه، شعبان؛ حسنگلی، پوریا؛ سوری، طهمورث؛ سیدجوادین، سیدرضا؛ خیراندیش، مهدی (۱۳۹۷)، الگوی شایستگی فرماندهی از دیدگاه فرماندهی معظم کل قوا، نشریه راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، س ۱۱، ش ۲: ۱۸-۳۲.
- مطهری، مرتضی (۱۳۸۶)، مقدمه ای بر جهان بینی اسلامی، تهران: موسسه صدرا.
- مهرابی، امیرحمزه؛ خنیفر، حسین؛ امیری، علینقی؛ زارعی متین، حسن؛ جندقی، غلامرضا (۱۳۹۰). معرفی روش شناسی نظریه داده بنیاد برای تحقیقات اسلامی، مدیریت فرهنگ سازمانی. سال نهم، بهار و تابستان ۱۳۹۰، شماره ۲۳.
- نهج البلاغه (۱۳۸۶)، ترجمه: محمد دشتی، مشهد: آیین تربیت، چاپ دوم.
- Bazzi, Mohamad , 2016 , Commentary: With Washington looking the other way, Iran fills a void in Iraq, Reuters, 2 June.
- Burgess, Ronald L., 2010 , Statement: Iran's Military Power, United States Army, Defense Intelligence Agency, 14 April .
- Glaser, B. G. (2002). Conceptualization: On theory and theorizing using grounded theory. International Journal of Qualitative Methods, 1(2), 23-38.
- Mackbeth, Thompson. Eduardo, saverin. (2005), the great man theory of leadership. Boston: Beacon Press
- Razavizadeh , N ; mohamadpoor, A., 2010. Interpretation of experience in the construction of the school building , journal of Culture Strategy, issue 1: 17-34.
- Rubin , Michael, 2017, Strategies Underlying Iranian Soft Power , OE Watch , Foreign Military Studies Office, 28 Mar.
- Salloum , Raniah , 2014, Iran schickt seinen gefährlichsten General, Spiegel, 15 September.
- Zimmt, Raz, 2015 , Portrait of Qasem Soleimani, Commander of the Iranian IRGC ' Qods Force , Crethi Plethi, 29 October.

